

22040 Intro, specialiserede socialområde: funktions- neds.

Inspirationsmateriale til undervisningen

Udviklet af:

Lise Knokgård og Annette Vestereng

Undervisere

SOSU Nord

Email: anve@SOSUnord.dk Tlf.: 3164 7371

1. Uddannelsens sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB:

2223 Socialpsykiatri og fysisk/psykisk handicap

Endvidere tilknyttet følgende af EPOS FKB'ere:

2885 Ældrepleje, sygepleje og sundhed i kommunalt regi

2877 Pædagogisk arbejde med børn og unge

2688 Patientrelateret service på sygehusene

2726 Arbejde på klubområdet og i kulturhuse

Arbejdsfunktioner

Arbejdsmarkedsuddannelsen er udviklet således, at deltagere kan medvirke til at støtte borgerne i at opnå bedst mulig trivsel, at de kender de gældende love og regler og kan handle i overensstemmelse hermed, ud fra eget ansvars- og kompetenceområde.

Deltagerforudsætninger

Nye medarbejdere på det specialiserede socialområde. Herunder social- og sundhedsassistenter, pædagogiske assistenter, social- og sundhedshjælpere og ufaglærte medarbejdere.

Relevante uddannelser at kombinere med

22032 Intro, specialiserede socialområde: samarbejde

22041 Intro specialiserede socialområde: sundhedsindsats

*Det anbefales, at arbejdsmarkedsuddannelsen '22040 Intro, specialiserede socialområde: funktionsneds.' som behandles i dette inspirationsmateriale, bliver taget som den første uddannelse af de tre.

2. Ideer til tilrettelæggelse

Uddannelsen er den første af i alt tre, som kan gennemføres enkeltvis eller sammenhængende. Der opfordres til at tage udgangspunkt i deltagerens erfaring og læringsforudsætninger, selvom de kan være meget forskellige. Deltagerne kan være faglærte, ufaglærte, have anden uddannelse eller erhvervs erfaring, ligesom dansk kan være andetsprog.

Der kan arbejdes med en case, som introducerer alle temaer og emner og kan udleveres i sin helhed eller deles op i de tre temaer (se under punkt 3). Mindmap kan anvendes som metode i undervisningsoplæg og i gruppearbejde, så deltagerne er bekendt med metoden, da den også danner grundlag for den afsluttende prøve.

Dag 1	Dag 2
Velkommen Gensidig præsentation Uddannelsens opbygning – mål, indhold inkl. Prøve Præsentation af case og fælles drøftelse Oplæg om det specialiserede socialområde	Opsamling af mindmap Oplæg borgerens trivsel Gruppe diskussion ud fra case
Frokostpause	Frokostpause
Oplæg Handicapforståelse og funktionsnedsættelse	Mindmapping af de 2 dages læring Refleksion over transfer til praksis

Gruppearbejde med mindmap Refleksion over dagens læring Grupperefleksion Mindmapping af dagens læring	Test og tilbagemelding
--	------------------------

3. Temaer

Temaoversigt

- Tema 1: Det specialiserede socialområde
- Tema 2: Handicapforståelse og funktionsnedsættelse
- Tema 3: Borgerens trivsel

*Det vurderes at tema 2 fylder mest på uddannelsen.

Tema 1: Det specialiserede socialområde

- Emne 1: Målgruppe. Hvem bor her og hvordan er deres hverdag, hvilke erfaringer har de selv med området og målgrupperne.
Stil spørgsmål om, hvilke borgere de møder i deres eget arbejdsliv, og tydeliggør den brede målgruppe, som de kan møde på disse steder.
- Emne 2: Lovgivninger der arbejdes under i praksis, med det formål at tydeliggøre medarbejdernes pligter, ansvar og kompetencer.
Der kan tages udgangspunkt i FN's handicapkonvention (se i materialer).
- Emne 3: Lovgivning og medarbejdernes arbejdsdag. Hvad bør medarbejderen være opmærksom på og hvad skal de handle ud fra.
Kernebegreber er selvbestemmelse, omsorgspligt, magtanvendelse og tavshedspligt og de dilemmaer, der opstår i arbejdet.

Tema 2: Handicapforståelse og funktionsnedsættelse

- Emne 1: Handicapforståelse og udviklingshæmning. Hvilke forståelser bringer vi med og hvordan påvirker det arbejdet med borgere med funktionsnedsættelse. Hvad er udviklingshæmning?
- Emne 2: Udviklingsforstyrrelsen autisme.

Tema 3: Borgernes trivsel

- Emne 1: Den enkelte borgers trivsel. Hvad er det og hvordan kan jeg fylde trivselskarret? Hvordan kan medarbejderen have fokus på trivsel og udvikling?
- Emne 2: Tegn på trivsel. Hvordan observerer jeg om borgeren trives eller mistrives? Hvilke redskaber anvendes i praksis og hvordan kan de bruges aktivt?
- Emne 3: Støtte borgeren i bedst mulig trivsel. Hvordan kan jeg inddrage borgeren i egen trivsel og se hvilken effekt og betydning det har for borgeren?

4. Opgaver og undervisningsmaterialer

Case del 1

Pia er 21 år og bor på institutionen Skovly. Pias forældre og søskende kommer ofte på besøg og er opmærksomme på Pias trivsel.

Pia sidder i kørestol, har intet verbalt sprog, men kommunikerer med lyde i forskelligt toneleje og intensitet. Familien har udviklet en særlig forståelse for Pia og forsøger at oversætte for medarbejderne. De er især opmærksomme på, at Pias ønsker imødekommes, men oplever, at der sker forvekslinger i hverdagen, som påvirker hendes trivsel og gør Pia mere udadreagerende, vred, og ked af det. Pia har både fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, som gør, at hun har brug for hjælp i hverdagen.

På Skovly er der både uddannede og ikke-uddannede medarbejdere. Pia møder i sin hverdag mange forskellige medarbejdere, hvis kendskab til Pia og hendes udfordringer er meget forskellige. Dette har medført, at der har været enkelte episoder, hvor medarbejderne har fastholdt Pia i forbindelse med personlig hygiejne, især ved Pias menstruation.

Pias forældre ønsker en udredning for autisme og ønsker bedre muligheder for aktiviteter og relationsdannelse med andre beboere og livet udenfor Skovly. Desuden ønsker hendes forældre, at medarbejderne på Skovly dagligt opdaterer dem på ALT vedrørende Pia.

Spørgsmål til case

- Hvad kan Pia bestemme selv i forhold til at bo på Skovly og i forhold til gældende lovgivning?
- Hvad betyder det at have omsorgspligt, og hvordan kan det komme til udtryk?
- Hvilke regler er gældende i forbindelse med magtanvendelse?
- Hvordan kan eller kan du ikke, imødekomme Pias forældres ønsker om daglige opdateringer?

Tema 1 Det specialiserede socialområde

Kort oplæg om hvilke rammer og lovgivning, der er gældende for det specialiserede socialområde. Oplæg om de formelle rammer for at bo på et § 107 / 108 under Lov om social service. Korte filmklip og om hvilke borgere der kan visiteres til disse boformer.

Der kan præsenteres forskellige typer af bo- og dagtilbud, og vis evt. eksempler på kommuners præsentation af deres botilbud, og at der arbejdes med dokumentation og handleplaner for borgerne.

Giv eksempler på voksne mennesker, der alle har det til fælles, at de har varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse og derfor har brug for forskellig hjælp i varierende grad. F.eks. mennesker med autisme, udviklingshæmning eller andre former for hjerneskader.

Oplæg om borgernes selvbestemmelsesret, det offentlige omsorgspligt, magtanvendelse og tavshedspligt. Inddrag det i en gruppediskussion om deres erfaringer.

De 5 korte YouTube videoer om mennesker med funktionsnedsættelser rettigheder, kan anvendes som gruppe diskussion:

- Hvordan kan mennesker med funktionsnedsættelse generelt deltage i samfundslivet?
- Hvordan kan borgerne fra deltagernes praksis deltage?

Tema 2 Handicapforståelse og funktionsnedsættelse

Case del 2

Pias udredning viser udviklingshæmning med autistiske træk. Medarbejderne opfordres til at observere Pia i hverdagen, for at se tegn på funktionshæmning og bedre at kunne tilbyde hende

fysisk og psykisk omsorg. Medarbejderne efterspørger hjælp til at forstå de udfordringer Pia og hvordan de kan støtte hende i hverdagen.

Spørgsmål til case

- På hvilken måde har de forskellige handicapforståelser betydning for jeres praksis?
- Hvordan kan udviklingshæmning påvirke funktionsniveauet?
- Hvordan kan autisme komme til udtryk og hvilken betydning har det for borger og medarbejder?

Oplæg om handicapforståelse med forskellig fokus. F.eks. et biologisk/medicinsk fokus på diagnosen med de medfølgende funktionsnedsættelser og et biologisk/psykologisk/socialt fokus.

Der kan efterfølgende være en drøftelse af, hvordan de forskellige fokusområder kan have en betydning for egen praksis. Her er det relevant at inddrage egne erfaringer.

Øvrige spørgsmål til diskussion:

- Hvad kendetegner udviklingshæmning?

Her kan der være et fokus på, hvordan funktionsnedsættelsernes påvirker borgernes hverdagsliv, i form af kommunikation, motorik, sansning og indlæring.

Et oplæg om autisme der beskriver kriterierne for diagnosen, hvordan den kommer til udtryk og hvilke udfordringer diagnosen medfølger. Her kan der inddrages deltageres egne erfaringer.

Tema 3 Borgernes trivsel

Case del 3

Pia forældre er meget opmærksomme på Pias trivsel i hverdagen og stiller mange spørgsmål hertil. Deres opfattelse er, at Pia ikke har et mindre trivselsniveau end da hun boede hjemme og er derfor bekymrede for, hvorvidt Pia stimuleres tilstrækkeligt. De ser gerne, at Pia får nye udfordringer hver dag og interagerer med nye mennesker.

Medarbejderne har drøftet, at det er vigtigt for Pia, at hun ikke deltager i nyt hele tiden og møder for mange forskellige mennesker i hverdagen. Lige nu oplever de Pia i balance og glad, men forældrene insisterer på, at der sker for lidt og har derfor udarbejdet et program for Pia en måned frem. Pia skal bl.a. deltage i en konfirmation med mere end 100 mennesker, hvor nogle er familie og

andre er fremmede for Pia. Desuden ønsker de fysiske aktiviteter, i form af svømning, gymnastik og floorball i den lokale idrætsforening.

Spørgsmål til case

- Hvad er trivsel for Pia og hvordan kan I undersøge det?
- Hvordan kan I sammen med Pia forældre skabe trivsel for Pia?

Gruppearbejde om begrebet trivsel og metoden kan være mindmap. Der kan faciliteres med spørgsmål som

- Hvad vil det sige at være i trivsel?

Men også spørgsmål som;

- Kan trivsel være forbundet med at lære nyt? På hvilke måder?

Deltagerne opnår viden om, hvordan borgernes trivsel vurderes.

Forslag til anvendelse af eksisterende materiale:

Tema 1: Det specialiserede socialområde

Til viden om visitation til boformer efter servicelovens §107 og 108 kan der findes idéer til kort oplæg om love, og rammer:

<https://www.ft.dk/samling/20151/almdel/sou/spm/448/svar/1345110/1668724.pdf>

Grundloven: den personlige frihed er ukrænkelig:

<https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/ningrundlov/min-grundlov/kapitel-8/paragraf-71>

I 2009 ratificerede Danmark FN's Handicapkonvention og påtog sig derved en forpligtelse til at indrette sin lovgivning i overensstemmelse med kravene i konventionen. I 2014 tiltrådte Danmark til lægsprotokollen til konventionen, kan ses her:

<https://sm.dk/arbejdsomraader/handicap/handicappolitik/fn%E2%80%99s-konvention-om-retigheder-for-personer-med-handicap>

Det centrale handicapråd rådgiver politikere og embedsfolk om, hvordan mennesker med handicap og funktionsnedsættelser kan deltage i samfundslivet på lige fod med andre. Her kan fås mere information:

<https://dch.dk/>

Lov om brugerinddragelse, Lov om social service § 16:

<https://danskelove.dk/serviceloven/16>

Magtanvendelse

<https://sm.dk/arbejdsomraader/handicap/dag-og-botilbud-til-voksne/magtanvendelse>

Magtanvendelse skal begrænses:

<https://danskelove.dk/serviceloven/124>

Skemaer til brug for indberetning af magtanvendelse:

<https://sbst.dk/tvaergaende-omrader/magtanvendelse/skemaer-til-indberetning>

Tavshedspligt er fastsat i straffelovens §152 og forvaltningslovens § 27. Medarbejdere må ikke videregive eller udnytte fortrolige oplysninger om borgeren, her kan også læses om magtanvendelse:

<https://www.retsinformation.dk/eli/mt/1989/172>

Omsorgspligt er beskrevet i servicelovens §82:

<https://www.retsinformation.dk/eli/mt/2011/8>

På FOA's konference om selvbestemmelse, omsorgspligt og omsorgsmagt, gav Susanne Holm dette oplæg:

<https://www.foa.dk/~media/faelles/pdf/arrangementer/social-sundhed/magtanvendelse/susanne%20holms%20pp%20om%20juridiske%20aspekter%20af%20magtanvendelse%20konference%20foa%20%20pdf.pdf>

Social og integrationsministeriet har lavet 5 kortfilm om mennesker med funktionsnedsættelsers rettigheder:

https://www.youtube.com/results?search_query=social+og+integrationsministeriet+retten+til+selvst%C3%A6ndigt+liv

- Retten til et selvstændigt liv,
- Retten til at være med i kulturlivet
- Retten til at være med i politik
- Retten til arbejde

- Retten til uddannelse

[Skemaer til indberetning af magtanvendelse på voksenområdet | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

Underviser kan anvende bogen ”På den anden side” af Søren Kayser. [38551 Bog.indd \(sl.dk\)](#)
Den indeholder en enkel model til refleksion, når man som medarbejder skal navigere imellem de to pligter; omsorgspligt og pligten til at respektere borgerens valg.

Tema 2 Handicapforståelse og funktionsnedsættelse

Om handicap forståelse:

Böttcher, Louise og Dammeyer Jesper; Handicappsykologi – en grundbog om arbejdet med mennesker med funktionsnedsættelser. Kapitel 1. Samfundslitteratur 2.udgave 2.oplag 2021

Videncenter om handicap kan nås herfra:

<https://videnomhandicap.dk/>

For at forstå at den måde, handicap opfattes, er afgørende for handlinger og pædagogik, og hvordan funktionsnedsættelser kan blive til handicap, kan med fordel tages afsæt i grundbogen; Pædagogik og psykologi, af Karen Dørr Pedersen (red.) Munksgaard 2016.

Der kan vises uddrag fra ”Ups vi er voksne” (Playtv2.dk) og ”Undskyld vi er her også” som er dokumentarer, og se mere her :

<https://mitcfu.dk/materialeinfo.aspx?idnr=TV0000028796&cfuid=10>

Udviklingshæmmedes landsforbund:

<https://www.ulf.dk/>

Autismeforeningen har mange artikler til baggrundsforståelse:

<https://www.autismeforeningen.dk/videnscenter/artikler/temaartikler/autismespektrumforstyrrelser/>

Annes overlevelsesguide som voksen med autisme med fokus på styrker:

<https://overlevelsesguiden.dk/>

Tema 3 borgerens trivsel

Med udgangspunkt i egne erfaringer: ”Problemadfærd ved udviklingsforstyrrelser og nedsat intellektuel funktionsnedsættelse” side 121 -127, af Bo Elvén Hejlskov, Dansk psykologisk forlag 2.udgave 2018.

- Find belastningsfaktorer hos borgere fra egen praksis.

Low arousal metodemanual. Her findes forskellige skemaer bla. En trivselsplan til fagprofessionelle. Idéen er at få øje for at mange reaktioner i virkeligheden er universelle og IKKE kun et udtryk for handicappet.

- Hvordan kan deltagerne videregive observationer?

<https://sbst.dk/udgivelser/2017/la2-2013-metodemanual-til-forebyggelse-af-vold-og-fremme-af-trivsel-paa-botilbud>

5. Litteraturliste

Eksempler på litteratur, artikler, YouTube video mm er beskrevet under det enkelte tema.